

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA’LIM, FAN VA
INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

TOSHEKNT DAVLAT IQTISODIYOT UNIVERSITETI

“MOLIYA” KAFEDRASI

Qo'lyozma huquqida

UDK 336:658(575.1)

Durusboyev Mirzohid Abdulla o'g'li

Mavzu: Korxonalarda moliyaviy qarorlar qabul qilish va risklarni baholash

70410401 - “Davlat moliyasi va xalqaro moliya”

Magistr

akademik darajasini olish uchun yozilgan

DISSERTATSIYA

Ilmiy rahbar: PhD., S.Abrorov

Toshkent – 2023

Magistrlik dissertatsiya ishi "Moliya" kafedrasida dastlabki himoyadan o'tgan.

28 - sonli bayonnoma «24» aprel 2023-yil.

Kafedra mudiri

Xudoyqulov.X.X.

imzo sana

Ilmiy rahbar:

Abrorov.S.Z

imzo sana

Talaba:

Durusboyev.M.A

imzo sana

Disertatsiya Moliya va buxgalteriya hisobi fakulteti

2023 yil " 22 " may

№ 116F-01/11 raqami bilan ro'yxatga olingan.

ANNOTATSIYA

Mamlakatimizda Aksiyadorlik jamiyatlarida moliyaviy qarorlar qabul qilish va risklarni baholash loyihalarini moliyalashtirish bilan bog'liq faoliyatni kengaytirish hamda uni boshqarish jarayonlarini takomillashtirish orqali iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlash zaruratini yuzaga keltirmoqda.

Shu bois tadqiqot davomida Korxonalarda moliyaviy qarorlar qabul qilish va risklarni baholash mavzusi doirasida ish olib borildi. Jumladan mavzuga oid boshqa olimlarning tadqiqot ishlari, mahalliy va xorijiy olimlar ilmiy qarashlari, ilmiy maqolalari hamda mavzuga oid mahalliy me'yoriy xujjatlarni o'rganib chiqib, adabiyotlar sharhi shakllantirildi. Ilmiy ishning amaliy ahamiyatini oshirish uchun, nufuzli xalqaro moliyaviy-iqtisodiy tashkilotlar va ilmiy markazlar tomonidan ta'kidlab o'tilayotgan, mamlakatimiz prezidenti tomonidan amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, bu baholanayotgan yutuqlar va mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari "debochasi" desak yangilishmagan bo'lamiz.

Korxonalarda moliyaviy qarorlarni qabul qilish. Aksionerlik jamiyatlarida, moliyaviy boshqaruv qarorlar qabul qilish va risklarni baholash mexanizmlarini aniqlash bilan bog'liq ijtimoiy-iqtisodiy munosabatlar tog'risida ilmiy jurnallardagi statistik ma'lumotlar asosida tahlillar yordamida o'rgandik. O'rganilgan va tahlil qilingan ma'lumotlar asosida moliyaviy risklarni boshqarish portfelini diversifikatsiya qilishdan foydalanish imkoniyatlari bo'yicha ilmiy va amaliy asoslangan xulosa, taklif va tavsiyalar ishlab chiqdik.

Kalit so'zlar: *Aksiyadorlik jamiyatlari, korxonalarining mohiyati, turli tashkiliy-huquqiy shakldagi korxonalarda moliyaviy boshqaruv xususiyatlari, moliyaviy boshqaruvning nazariy va kontseptual asoslari, korxonalarda moliyaviy barqarorlikni ta'minlash yo'nalishlari, korxonalar, tashkilot va firmalarda moliyaviy risklari.*

ABSTRACT

In our country, it is necessary to expand activities related to financial decision-making and financing of risk assessment projects in joint-stock companies, as well as to ensure economic development by improving its management processes. Therefore, during the research, work was carried out within the framework of the topic of financial decision-making and risk assessment in enterprises. Among other things, research works of other scientists on the topic, scientific views of local and foreign scientists, scientific articles, and local normative documents on the topic were studied, and a review of literature was formed. In order to increase the practical value of the scientific work, we would be wrong to say that the economic reforms being implemented by the president of our country, which are emphasized by the prestigious international financial and economic organizations and scientific centers, are the "prelude" of the evaluated achievements and prospects for the development of the country's economy. Making financial decisions in enterprises. We studied socio-economic relations in joint-stock companies, financial management decision making and risk assessment mechanisms based on analysis based on statistical data in scientific journals. Based on the studied and analyzed information, we developed scientific and practical conclusions, proposals and recommendations on the possibilities of using diversification of the financial risk management portfolio.

Key words: Joint-stock companies, the essence of enterprise assets, features of financial management in enterprises of various organizational and legal forms, theoretical and conceptual foundations of financial management, directions for ensuring financial stability in enterprises, financial risks in enterprises, organizations and firms.

MUNDARIJA

Annotatsiya.....	3
Mundarija.....	5
Keltirilgan jadvallar ro`yxati.....	7
Keltirilgan rasmlar ro`yxati.....	8
Keltirilgan qisqartmalar.....	9
I BOB. KIRISH.....	10
1.1. Disertatsiya mavzusining asoslanishi va uning dolzarbligi.....	11
1.2. Tadqiqot maqsadi va vazifalari.....	13
1.3. Tadqiqotning asosiy muammolari va savollari.....	13
1.4 Tadqiqot obyekti va predmeti.....	14
1.5 Tadqiqot natijalarining ilmiy-nazariy va amaliy ahamiyati.....	15
1.6 Disertatsiya tarkibining qisqacha tasnifi.....	15
II BOB. ADABIYOTLAR SHARHI.....	17
2.1.Kirish.....	17
2.2. Mavzuga oid ilmiy-nazariy qarashlar sharhi.....	18
2.3 Mavzuga oid mahalliy meyoriy-huquqiy hujjatlar sharhi.....	21
2.4 Xulosa.....	23
III BOB. METODOLOGIYA.....	25
3.1. Tadqiqot dizayni.....	25
3.2. Malumotlarni to`plash jarayoni.....	26
3.3 Tahlil uchun qo`llaniladigan usullar.....	26
3.4 Tadqiqotni o`tkazish uchun zarur sharoitlar.....	27
3.5 Tadqiqot jarayonida kutilayotgan muammolar va ularning yechimi.....	27
3.6 Tadqiqotdan kutilayotgan ilmiy va amaliy natijalar.....	27
IV BOB. TAHLIL VA NATIJALAR.....	29
4.1.Aksiyadorlik jamiyatlarining kapital riskning baholashning ilmiy-nazariy jihatleri	29
4.2. Aksiyadorlik jamiyatlarining qarz kapital risklarini baholashning zamonaviy usul va tahlillari.....	38

4.3. Aksiyadorlik jamiyatlarida moliyavi qarorlarni qabul qilishning istiqbolli yo'nalishlari	50
V BOB. XULOSA.....	55
5.1. Tadqiqot savoliga tegishli natijalarning qisqacha ifodasi.....	55
5.2. Tadqiqotning asosiy taklif va tavsiyalari.....	59
5.3. Tadqiqot cheklovlari va kelgusi tadqiqotlar uchun takliflar.....	60
FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI.....	62

I BOB. KIRISH

Mamlakatimizda mustaqillikning dastlabki kunlaridanoq, iqtisodiyotning barcha tarmoqlarida faoliyat yuritayotgan korxonalarni davlat tomonidan qo'llab quvvatlash, ularga keng sharoitlar yaratish va imtiyozlar berish ustuvor vazifalardan biri sifatida qarab kelinmoqda.

Nufuzli xalqaro moliyaviy-iqtisodiy tashkilotlar va ilmiy markazlar tomonidan ta'kidlab o'tilayotgan, mamlakatimiz prezidenti tomonidan amalga oshirilayotgan iqtisodiy islohotlar, bu baholanayotgan yutuqlar va mamlakat iqtisodiyotini rivojlantirish istiqbollari "debochasi" desak yangilishmagan bo'lamiz.

Jahonda Aksiyadorlik jamiyatlarining moliyalashtirish bilan bog'liq omillar moliyaviy qarorlar qabul qilish va risklarni baholash faoliyatni kengaytirish hamda uni boshqarish jarayonlarini takomillashtirish orqali iqtisodiy taraqqiyotni ta'minlash zaruratini yuzaga keltirmoqda. Taraqqiy etgan mamlakatlarda faoliyat ko'rsatayotgan kompaniyalar klaster tizimi orqali innovatsiyalarni jadallashtirishga muvaffaq bo'lgan. Kompaniyalarda davlat ulushiga mavjud bo'lsa, innovatsion loyihalarini moliyalashtirish, korxonalar moliyaviy xavfsizligini oshirish bilan bog'liq innovatsion loyihalar va turli xil darajadagi startap loyihalarni moliyalashtirish orqali ilmiy tadqiqotlar olib borish va uni hayotga tatbiq etish muhim hisoblanadi.

O'zbekistonda Aksiyadorlik jamiyatlarining milliy iqtisodiyotda tutgan o'rnini yanada mustahkamlash, ularni samarali rivojlantirish borasida tizimli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Jumladan, 2022-2026 yillarga mo'ljallangan yangi O'zbekistonning taraqqiyot strategiyasida sanoatning yetakchi tarmoqlari va iqtisodiyotni yanada liberallashtirish hamda transformatsiya jarayonlarini yakunlash» muhim vazifa sifatida belgilab berilgan. Bu borada, iqtisodiyotni modernizatsiyalash sharoitida innovatsion jarayonlarini faollashtirishning muhim yo'nalishlariga: Aksiyadorlik jamiyatlari faoliyatini rivojlantirish va yirik investitsiya loyihalarini amalga oshirishni ta'minlaydigan davlatning boshqaruv organlari bilan maxsus ixtisoslashgan infratuzilma o'rtasidagi moliyaviy munosabatlarni barqarorlashtirish borasidagi ilmiy tadqiqotlar ko'lamini yanada kengaytirish maqsadga muvofiq. (Taraqqiyot strategiyasi 2022)